

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/41-1-39>**Станіслава ЗАЙЦЕВА,***orcid.org/0000-0002-6994-884X**кандидат наук із соціальних комунікацій,**асистент кафедри мовної підготовки іноземних громадян**Сумського державного університету**(Суми, Україна) st.zaytseva@drl.sumdu.edu.ua*

НАБУТТЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ НАВИЧОК ЧИТАННЯ, ПИСЬМА, ГОВОРІННЯ, АУДІЮВАННЯ ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ ЗА ДОПОМОГОЮ ПЛАТФОРМ GOOGLE MEET, SKYPE, ZOOM НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Стаття присвячена мовній підготовці іноземних громадян за допомогою відеозв'язку як однієї із форм організації навчання в період карантинних обмежень, спричинених пандемією COVID-19. Досліджено формування навичок читання, письма, говоріння, аудіювання та реалізація їх на практиці за допомогою найпопулярніших платформ для відеоконференцій Google Meet, Skype, Zoom.

Проаналізовано головні характеристики платформ Google Meet, Skype, Zoom, серед яких, можливість здійснювати відеозв'язок на безоплатній основі, одночасне підключення великої кількості людей, наявність мобільних версій та легкість у використанні. Досліджено основний набір функцій (запис відео, демонстрація екрану, чат), що дозволяють реалізувати основні види мовленнєвої діяльності.

З'ясовано, що для набуття мовних компетентностей іноземних студентів на заняттях з дисципліни «Українська мова як іноземна», а головне успішної їх реалізації на практиці, недостатньо мати базові умови для навчання, тобто якісний інтернет та цифрову техніку. Головна роль у цьому питанні належить викладачам, тобто їх бажанню застосовувати у педагогічній діяльності інноваційні технології, та від мотивації студентів до навчання.

Автор дійшов висновку щодо можливості використання режиму відеоконференції для реалізації як репродуктивного, так і продуктивного виду мовленнєвої діяльності. Проте, наголошує й на психологічних проблемах: збільшення часу на підготовку навчального контенту, дисципліні під час занять, та швидкій стомлюваності через довготривале перебування в одному положенні. Встановлено, що використання цих платформ (або подібних) має бути як альтернатива або допоміжний засіб навчання, а не основний.

Окреслено перспективи подальших наукових досліджень у частині пошуку нових форм організації онлайн-занять, дистанційного навчання, зокрема застосування мобільних технологій для набуття мовленнєвих компетентностей іноземними студентами на заняттях з дисципліни «Українська мова як іноземна».

Ключові слова: відеоконференція, дистанційне навчання, мовленнєва діяльність, онлайн-освіта, COVID-19.

Stanislava ZAITSEVA,*orcid.org/0000-0002-6994-884X**Candidate of Sciences in Social Communications,**Assistant at the Department of Language Training for Foreign Citizens**Sumy State University**(Sumy, Ukraine) st.zaytseva@drl.sumdu.edu.ua*

ACQUIRING AND REALIZATION OF READING, WRITING, SPEAKING, AND LISTENING SKILLS BY FOREIGN STUDENTS USING GOOGLE MEET, SKYPE, AND ZOOM PLATFORMS AT THE LESSONS OF UKRAINIAN LANGUAGE AS A FOREIGN LANGUAGE

The article is devoted to the language training of foreign citizens through video communication as one of the forms of training organization in the period of quarantine restrictions caused by the COVID-19 pandemic. Reading, writing, speaking, and listening skills formation have been investigated and put into practice using the most popular video conferencing platforms such as Google Meet, Skype, Zoom.

The main parameters of the Google Meet, Skype, and Zoom platforms have been analyzed, including the possibility of free video calls, simultaneous connection of a large number of people, availability of mobile versions and ease of use. The basic set of functions (video recording, screen demonstration, chats, etc.). Allowing the implementation of the main types of speech activities was investigated.

It was found out that in order to obtain language competences of foreign students at the lessons of the discipline «Ukrainian as a foreign language», and most importantly their successful implementation in practice, it is not enough to have basic conditions for learning, i.e. high quality Internet and digital equipment. The main role in this matter belongs to teachers, i.e. their desire to apply innovative technologies in their pedagogical activity and to motivate students to learn.

The author concluded that it is possible to use videoconferencing mode to implement both reproductive and productive types of speech activity. However, he also notes psychological problems: increased time to prepare learning content, and rapid fatigue due to staying for a long time in the same position. It is found that the use of these platforms (or similar ones) should be viewed as an alternative or a supplementary learning tool, rather than a basic one.

Prospects for further scientific research in terms of search for new forms of online classes organization, distance learning, in particular, the use of mobile technologies to acquire speech competence for foreign students in classes at the discipline «Ukrainian as a foreign language».

Key words: video conferencing, distance learning, speech activities, online education, COVID-19

Постановка проблеми. Сьогодні науково-педагогічні працівники, через два роки після вимушеного початку дистанційного навчання, спричиненого COVID-19, продовжують працювати в умовах карантинних обмежень, поетапно чергуючи традиційну та дистанційну освіту, шукаючи нові форми викладання, методики проведення занять, способи подачі навчального матеріалу тощо. Також сьогодні можна робити перші висновки про досягнення та невдачі після тотального локдауну в навчальному процесі. Проте, нові питання виникають й донині. Зрозуміло, що з різних дисциплін, коло питань різниться і за тематикою, і за можливістю реалізації.

Так, перед викладачами, які здійснюють мовну підготовку іноземних громадян на підготовчому відділенні як два роки тому, так і нині гостро стоїть питання формування у студентів навичок читання, письма, говоріння, аудіювання та реалізація їх на практиці за допомогою інтернет-технологій. Дискусійним виявляється обрати форму організації навчання, яка б змогла повноцінно замінити традиційні заняття, була б зручна і вчителю, і студентам, допомогла б набуттю мовних компетентностей іноземних студентів, щоб продовжити подальше навчання за обраним напрямом.

Освіта, за допомогою інтернету, зовсім не означає зменшення стандартів вимог для студентів. Його слід розглядати як інновацію, як альтернативний шлях демонстрації знань та вмінь за допомогою онлайн-платформ (Dong et al., 2021). Тим більше сучасні студенти вже мають базові умови для подібного навчання: комп'ютери, ноутбуки, планшети, мобільні пристрої й доступ до інформаційних ресурсів.

Серед великої кількості форм організації дистанційного навчання (чат, соціальні мережі, мобільні додатки, блог, електронна пошта), які нам радить Міністерство освіти й науки України (Сервіси дистанційного навчання, 2020), проведення занять у режимі відеоконференції, на перший погляд, здається найдоречнішим, адже

розраховане на взаємодію викладача і студента, студентів між собою в режимі реального часу, так звані «живі» заняття. Такий вид навчання «більш гнучкий у часі, мотивує бути самостійними та активніше вчитися» (Nastuti et al., 2021). Тому обрана тема дослідження вбачається актуальною.

Аналіз досліджень. З появою пандемії COVID-19 стрімко зросла чисельність публікацій. Ефективність змішаної або традиційної форми онлайн навчання вивчають Loricco DS. Lapitan Jr., Cristina E. Tiangco, Divine Angela G. Sumalinog, Noel S. Sabarillo, Joey Mark Diaz (2021), тенденції в електронному навчанні Lata Kanyal Butola (2021), перспективи онлайн-навчання студентів географічних спеціальностей Nastuti K. P., Angriani P., Alviawati E., Arisanty D. (2021), ефективність навчання під час соціальної дистанції C. Dong, D. Wai-Ching Lee, D. Chen-Wee Aw. (2021). Українські дослідження представлені чисельними збірниками тез та монографій останніх двох років, авторів Л. Гриневич, Л. Ільч, К. Зубенко, О. Курок, В. Кулешова, К. Линьов, О. Луценко, Н. Морзе, В. Олехнович, О. Проценко, В. Прошкін, І. Шемелинець та ін., у яких порушуються питання дистанційного навчання, підготовки викладачів, пошуку нових методів навчання тощо. Старші дослідження відеоконференції, інтернет-технологій в освіті припадають на період з 2009 року, зокрема М. Кадемія (2009), А. Приходько (2016).

Мета статті – проаналізувати набір інструментів найпопулярніших онлайн-платформ для відеоконференції Google Meet, Skype, Zoom в організації онлайн-навчання як засобу набуття навичок читання, письма, говоріння, аудіювання та з'ясувати доцільність їх використання в процесі реалізації мовленнєвої діяльності іноземних студентів на заняттях з української мови як іноземної.

Виклад основного матеріалу. Початок пандемії COVID-19 не лише вплинув на здоров'я людства та всі сфери життєдіяльності, а й кардинально змінив погляди та ставлення до освіт-

ньої галузі. Слід зазначити, що такі поняття як «онлайн-навчання», «дистанційне навчання» не є новими для українського суспільства. Вперше про дистанційне навчання заговорили в освітньому й науковому обігу з початком реформи «Нової української школи», метою якої було запровадження нових методів і підходів в організації, побудові освітнього процесу, направлено на отримання знань та набуття умінь, навичок, їх застосування, взаємодію учня і вчителя, співпрацю з батьками тощо. Якщо впровадження реформи розраховувалося на декілька років, то з виникненням COVID-19 керівництво держави було змушене негайно вжити заходів щодо впровадження дистанційного навчання, адже воно стало єдиною можливістю не втратити мільйони робочих місць науково-педагогічних працівників через закриття ЗВО та не зупинити процес здобуття освіти по всій країні.

Так, згідно зі статтею 54 Закону України «Про освіту» «педагогічні працівники мають право на академічну свободу, включаючи свободу викладання ... вільний вибір, форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі» (Про освіту, ст. 54).

Таким чином, викладачі ЗВО, окрім свого професійного обов'язку «навчити», «взяли» на себе функції режисерів, акторів, креативників, блогерів і т.ін. Застосування різних платформ для занять, обраних на власний розсуд, означає безліч паролей, кодів доступу, посилань тощо. Подібна ситуація негативно впливає як на студентів, адже більша частина навчального навантаження подається на самостійне опрацювання, так і на викладачів, які тепер, до того ж відчули себе «у ролі» учнів, адже новітні технології вимагають певних навичок.

Як зазначають Ч. Донг та ін., головним критерієм при виборі форми організації навчання «має бути, в першу чергу, зручність у використанні й викладачам, і студентам» (Dong et al., 2021).

Слід також враховувати специфіку роботи з іноземними студентами. Підготовка іноземних громадян на підготовчому відділенні в Україні повинна завершуватись не лише видачею сертифікату, а й певним рівнем опанування українською мовою. Знання будь-якої іноземної мови, в тому числі української, реалізується в процесі мовленнєвої діяльності. Вона має чотири види – аудіювання, читання, говоріння і письмо. Таким чином, наш вибір мав зупинитись на такій платформі, яка б дала можливість реалізувати задумане.

Отже, для організації й проведення онлайн-занять ми спробували використати режим відео-

конференції. Слід зазначити, що у 2016 р., задовго до умов, спричинених COVID-19, А. Приходько вивчала режим відеоконференції й зазначала, що: «інтернет-технології сприяють підвищенню ефективності навчання, переорієнтовують, модернізують та інтенсифікують процес фахової підготовки іноземних студентів» (Приходько, 2016).

Таким чином, ми звернули увагу на найдоступніші платформи Google Meet, Skype, Zoom. Серед спільних характеристик слід зазначити такі: можливість здійснювати відеозв'язок на безоплатній основі, одночасне підключення великої кількості людей, поєднання з різними операційними системами, можливість приєднання через браузер, пароль доступу, URL. До того ж ці платформи мають мобільні версії та легко завантажуються з офіційних джерел.

Звертаємо увагу, що ми не оцінюємо платформи з точки зору комерційної привабливості і конкурентності, а лише з позиції практичного застосування у своїй педагогічній діяльності. Так, візуально привабливим для більшості студентів (згідно з нашим опитуванням) є Zoom, наприклад, різноманітні шаблони фонів, які на початку пандемії були відсутні у Google Meet. Функція «Коментування» в Zoom дозволяє викладачам робити виправлення «поверх» тексту і зберігати (наприклад, виправляти помилки червоним кольором). У Google Meet лише нещодавно з'явилась «інтерактивна дошка Jamboard», яка є в Zoom і, яку не вдалося нам встановити у Skype та ін.

Отже, у своїй педагогічній діяльності ми не обмежувалися лише однією платформою, через певні труднощі, які виникали у процесі роботи. Зазначимо, що ці платформи мають досить схожий принцип роботи і набір функцій (запис відео, демонстрація екрану, чат тощо).

Розглянемо досвід набуття та реалізації навичок читання, письма, говоріння, аудіювання з використанням зазначених платформ.

Читання – є психологічним процесом, що пов'язаний із зоровим сприйманням тексту. Кінцевим результатом навички читання є розумінням суті прочитаного. Читання «сприяє опануванню мовою, а також слугує засобом ознайомлення студентів з Україною та її культурою, ... є джерелом професійної підготовки ...» (Дерба, 2018 : 129).

Отже, під час роботи з платформами Google Meet, Skype, Zoom функція «Демонстрація екрану» у поєднанні з динаміками й мікрофоном дають можливість набуття навичку читання. Викладач може не лише використовувати наочність, яка прискорює засвоєння інформації, демонструючи на екрані графічні мовні знаки, а й слідкувати за

правильною вимовою, вчити працювати з текстом (ставити питання та відповідати). Таким чином, завдяки читанню розвиваються й інші навички: говоріння та письмо.

Писемне мовлення – це репродуктивний вид мовленнєвої діяльності, тісно пов'язаний із говорінням і читанням. Воно складне і навички формуються у процесі вивчення звуків, символів, засвоєння граматики тощо. Для набуття навичок каліграфії та правил орфографії ефективні письмові вправи, які впливають на запам'ятовування іноземної мови (Конспект лекцій : 37).

Таким чином, під час роботи з платформами Google Meet, Skype, Zoom функція «Демонстрація екрану» або інструмент «Інтерактивна дошка» не дають можливості для повноцінної роботи студентів, у порівнянні з традиційними заняттями, ймовірні труднощі із приєднанням до інтерактивної дошки за посиланням, відсутність комп'ютера і можливості перевірки викладачем. Потрібно використовувати додаткові платформи, наприклад, мобільні месенджери. «Чат» використовується для спілкування, здебільшого рідною, не українською мовою.

Аудіювання – це слухання та розуміння, обробка отриманої інформації з усного мовлення. Аудіювання є рецептивним видом мовленнєвої діяльності, тобто направлене на одержання вхідної інформації/повідомлення.

Аудіювання полягає у використанні мови як важливої частини життя, зокрема воно є сенсом спілкування. Як зазначають дослідження провідних вчених світу, 9% часу припадає на письмо, 16% – на читання, 30% – на розмову та 45% – на слухання (Zhu, 2011 : 749).

Таким чином, під час роботи з платформами Google Meet, Skype, Zoom навичка слухання досягається завдяки вбудованим динамікам. Студенти можуть чути викладача, один одного, викладач – студентів.

Говоріння – це продуктивний вид мовленнєвої діяльності, який слугує для озвучення власної думки та є засобом спілкування. У набутті навички говоріння важливо опанувати не лише підготовленим мовленням (розповідати тексти, вивчені на пам'ять, читати вірші тощо), а й непідготовленим мовленням, яке слугує для спілкування (Конспект лекцій : 32-33).

Таким чином, під час роботи з платформами Google Meet, Skype, Zoom мікрофон та динаміки можуть застосовуватися для набуття навичок діалогічного, монологічного, групового мовлення. До того ж такі заняття вчать дискутувати й взаємодіяти як з викладачем, так і між студентами (Dong et al., 2021).

Висновки. У ході проведеного дослідження ми дійшли висновку, що для набуття та реалізації навичок читання, письма, говоріння, аудіювання з використанням платформ Google Meet, Skype, Zoom в період карантинних обмежень (або в інших особливих умовах) достатньо наявного набору характеристик та функцій. Вони не потребують особливих навичок в роботі, що полегшує їх використання. Істотним питанням можуть бути ймовірні проблеми із мережею інтернет і технікою.

Головним питанням сьогодні є готовність викладачів впроваджувати в навчальний процес інноваційні технології, адже це потребує креативності, часу на підготовку, пошуку нових форм, методів викладання, принципово відмінних від традиційної освіти способів подачі навчального матеріалу, оцінки знань та самомотивації студентів (Butola, 2021: 425).

Тому такий вид навчання, на нашу думку, можна застосовувати як допоміжний, альтернативний через недостатнє набуття мовленнєвих компетенцій та їх реалізацію на практиці.

Отже, здобутий досвід відкриває перспективи пошуку і використання в педагогічній діяльності нових форм організації онлайн-занять, дистанційного навчання, зокрема застосування мобільних технологій та ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дерба С. М. Текст як основний засіб у процесі навчання української мови як іноземної. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. Філологія.* 2018. Вип. 1(69), ч. 1, березень. С. 128–130.
2. Гусленко І. Ю. Методика навчання іноземних мов : конспект лекцій. Харків : Вид-во НУА, 2018. 64 с.
3. Приходько А. М. Відеоконференція як засіб формування професійно-комунікативної компетентності іноземних студентів вищих технічних навчальних закладів. *Вісник Черкаського університету. Сер. Педагогічні науки.* 2015. № 32 (365). С. 92–96.
4. Про освіту : Закон України від 10 лип. 2021 р. № 2145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 23.07.2021).
5. Сервіси дистанційного навчання для вчителів. *Міністерство та Комітет цифрової трансформації України* : веб-сайт. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/servisi-distantniynogo-navchannya-dlya-vchiteliv> (дата звернення: 22.07.2021).
6. С. Dong, D. Wai-Ching Lee, D. Chen-Wee Aw. Tips for medical educators on how to conduct effective online teaching in times of social distancing. *Proceedings of the Singapore Healthcare.* 2021. Vol. 30(1). P. 59–63. DOI: 10.1177/2010105820943907.

7. Lata Kanyal Butola. E-learning- A New Trend of Learning in 21st Century During Covid-19 Pandemic. 2021. *Indian Journal of Forensic Medicine & Toxicology*. January-March 2021., Vol. 15, No. 1. P. 422–426. DOI: <https://doi.org/10.37506/ijfnt.v15i1.13443>.

8. K. P. Hastuti, P. Angriani, E Alviawati, D. Arisanty, «The perspective of geography education students on the implementation of online learning during Covid-19 pandemic». 2021. *Proceedings of the 3rd International Conference on Environmental Geography and Geography Education. Earth and Environmental Science*, Bristol, Vol. 747, Iss. 1, (May 2021). DOI:10.1088/1755-1315/747/1/012012.

9. X. Zhu, «Study on the influence of voice on listening comprehension», 2011. *Proceedings of the 3rd International Conference on Communication Software and Networks*, 2011, pp. 749–753, DOI: 10.1109/ICCSN.2011.6014198.

REFERENCES

1. Derba S. M. Tekst yak osnovnyi zasib u protsesi navchannia ukrainskoi movy yak inozemnoi. [Text as the main means in the process of studying the Ukrainian language as a foreign language]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»*. Ser. Filolohiia. 2018. Vyp. 1(69), ch. 1, berezen. S. 128–130. [in Ukrainian].

2. Huslenko I. Yu. Metodyka navchannia inozemnykh mov : konspekt lektsii. [Methods of teaching foreign languages: lecture notes]. Kharkiv : Vyd-vo NUA, 2018. 64 s. [in Ukrainian].

3. Prykhodko A. M. Videokonferentsiia yak zasib formuvannia profesiino-komunikatyvnoi kompetentnosti inozemnykh studentiv vyshchyykh tekhnichnykh navchalnykh zakladiv. [Videoconference as a means of forming professional and communicative competence of foreign students of higher technical educational institutions]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Ser. Pedagogichni nauky*. 2015. № 32 (365). S. 92–96. [in Ukrainian].

4. Pro osvitu : Zakon Ukrainy [About education. Law of Ukraine] vid 10 lyp. 2021 r. № 2145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (data zvernennia: 23.07.2021). [in Ukrainian].

5. Servisy dystantsiinoho navchannia dlia vchyteliv. [Distance learning services for teachers]. Ministerstvo ta Komitet tsyfrovoy transformatsii Ukrainy : veb-sait. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/servisi-dystantsiynogo-navchannya-dlya-vchyteliv> (data zvernennia: 22.07.2021). [in Ukrainian].

6. C. Dong, D. Wai-Ching Lee, D. Chen-Wee Aw. Tips for medical educators on how to conduct effective online teaching in times of social distancing. *Proceedings of the Singapore Healthcare*. 2021. Vol. 30(1). P. 59–63. DOI: 10.1177/2010105820943907.

7. Lata Kanyal Butola. E-learning- A New Trend of Learning in 21st Century During Covid-19 Pandemic. 2021. *Indian Journal of Forensic Medicine & Toxicology*. January-March 2021., Vol. 15, No. 1. P. 422–426. DOI: <https://doi.org/10.37506/ijfnt.v15i1.13443>.

8. K. P. Hastuti, P. Angriani, E Alviawati, D. Arisanty, «The perspective of geography education students on the implementation of online learning during Covid-19 pandemic». 2021. *Proceedings of the 3rd International Conference on Environmental Geography and Geography Education. Earth and Environmental Science*, Bristol, Vol. 747, Iss. 1, (May 2021). DOI:10.1088/1755-1315/747/1/012012.

9. X. Zhu, «Study on the influence of voice on listening comprehension», 2011. *Proceedings of the 3rd International Conference on Communication Software and Networks*, 2011, pp. 749–753, DOI: 10.1109/ICCSN.2011.6014198.